

Konference k vědecké práci v armádě

Celoarmádní konference k otázkám dalšího rozvoje vědecké práce v ČSLA

Plukovník Josef Průša

V květnu t. r. konala se celoarmádní konference k otázkám dalšího rozvoje vědecké práce v ČSLA. Přípravy konference se zúčastnila celá řada kolektivů i jednotlivců ze všech složek našich ozbrojených sil. Vlastního jednání konference se zúčastnili též pracovníci ústředních řídicích orgánů, vysokých vojenských škol, vědeckovýzkumných pracovišť, štábů a vojsk. Jednání konference probíhalo v první části ve čtyřech sekcích:

1. vojenskovědecké;
2. společenských věd;
3. technického rozvoje;
4. lékařské.

V druhé části byly výsledky jednání sekcí projednány a prohloubeny ve čtyřech problémových pracovních skupinách:

1. pro řízení, koordinaci a plánování vědecké práce;
2. pro rozvoj vědeckovýzkumné základny;
3. výchovy vědeckých kádřů;
4. pro metodologické problémy vědecké práce v armádě.

Konferenci zahájil úvodním projevem s. ministr národní obrany. Na závěr byla přednesena doporučení problémových komisí a závěr s. ministra.

Tímto příspěvkem chci seznámit čtenáře s hlavními myšlenkami úvodního projevu s. ministra národní obrany a s obsahem závěrečných doporučení konference.

Pokud jde o diskusi konference, řada diskusních příspěvků byla již zveřejněna v průběhu přípravy konference (též na stránkách Vojenské mysli) a další budou zveřejněny podle příslušných vědních oborů v odpovídajících časopisech a materiálech.

* * *

Z úvodního projevu s. ministra národní obrany uvedu jen nejzávažnější myšlenky.

Místo, možnosti a povinnosti naší armády v oblasti vědeckovýzkumné práce v rámci veškeré socialistické vojenské vědy hodnotí s. ministr takto:

Naše armáda je pevnou součástí spojeneckých ozbrojených sil socialistického tábora. Vedoucí politickou a ekonomickou silou tohoto tábora je Sovětský svaz. Piliřem obranného systému států Varšavské dohody jsou sovětské ozbrojené síly a naše armáda plní v tomto systému sice důležitý, ale přece jen dílčí úkol, úměrný našim možnostem.

Jedině Sovětský svaz disponuje všemi prostředky vedení soudobého ozbrojeného zápasu, zejména nukleárními hlavicemi a jejich raketovými nosiči, i raketami globálními, a proto také jedině Sovětský svaz může poskytnout svým vědeckovýzkumným kádřím všechny podklady, potřebné pro vědecké rozpracování teorie a základních strategických koncepcí globální války dvou protichůdných politickoekonomických soustav současného světa.

V rámci těchto koncepcí pak jsou před naší ČLSA postaveny jasné, operačně strategické požadavky a proto také jedině v rámci těchto koncepcí je možno uplatnit celou vědeckovýzkumnou kapacitu našich ozbrojených sil.

Kapacitu naší vědeckovýzkumné základny nesmíme rozptylovat a bezvýsledně utápět ve vymyšlených nepodložených strategických fantaziích. Naopak, musíme všechny síly soustředit na vědecké rozpracování vytyčených úkolů, na vyřešení spjatých s nimi problémů, které nikdo jiný za nás řešit nebude.

Při posuzování úkolů naší vojenské vědy musíme mít stále na mysli, že naše armáda, jako součást Spojených ozbrojených sil, stejně jako ostatní socialistické armády, je budována komunistickou stranou na zásadách marxisticko-leninského učení o válce a armádě, které je současně filosofickým základem socialistické vojenské vědy.

Kromě pevné jednoty, která se na zásadách marxismu-leninismu stále upevňuje, spočívá naše síla i v jednotném chápání zásad soudobé operace a boje v duchu společných řádů a směrnic, Spojeného velení, i ve stále se prohlubující organizační jednotě a postupné unifikaci výzbroje Spojených ozbrojených sil.

I naše vojenskovědecké úsilí musí proto směřovat k tomu, aby se upevňovala jednotnost, semknutost a naše součinnost, abychom k dosažení všestranné převahy nad nepřítelem využili ty silné stránky Spojených ozbrojených sil, jimiž se lišíme od vojsk NATO.

Dalším základním problémem vědeckovýzkumné práce v ČSLA je účinnost této práce a její přínos praxi.

Jen tehdy, když se výsledky řešení vědeckovýzkumného úkolu kladně projeví v oblasti operačně taktické, či v oblasti mobilizace, v oblasti technického vybavení vojsk, anebo v oblasti jejich výchovy a výcviku, tj. ve zkvalitnění naší celkové bojové připravenosti, jen tehdy bylo vynaložené úsilí efektivní a jen tehdy mělo své oprávnění.

Přirozeně nemáme na mysli takový přístup k hodnocení účinnosti vědecké práce, kdy se hodnotí vědecká práce jako efektivní jen tehdy, odpovídá-li momentálním a bezprostředním požadavkům denní praxe. Takový jednostranný, neperspektivní přístup se dnes u naprosté většiny našich velitelů a štábních pracovníků neprojevuje. Je však přirozené a správné, jestliže náročně a kriticky posuzují činnost a výsledky práce v našich akademických a na ostatních vědeckovýzkumných pracovištích. Je proto nutno hledat další cesty, umožňující našim velitelům a štábním pracovníkům, vedle vlastní jejich účasti na přímém řešení vědeckovýzkumných úkolů, i jejich účast a spolupráci při posuzování teoretické, vědeckovýzkumné práce našich akademií a vědeckovýzkumných pracovišť a to nejen po dokončení jednotlivých úkolů, ale hlavně již v procesu jejich rozpracování.

V souvislosti s otázkami účinnosti vědeckovýzkumné práce v naší armádě hodnotí pak úvodní projev soudruha ministra i dosavadní výsledky jednotlivých oborů vědecké práce v ČSLA.

Vojenskovědecká práce, i když v jednotlivých otázkách dosáhla úspěchu, ve svém souhrnu nedokázala se probojovat do čela vědecké práce v naší armádě. V důsledku toho nemohla dosud ovlivňovat vytýčování úkolů ostatním oborům vědecké práce v armádě, nemohla dost účinně pomáhat usměrňovat je na problematiku, jejíž úspěšné řešení má závažný dopad na celkovou bojeschopnost našich ozbrojených sil.

Na katedrách vysokých vojenských škol nebyly dosud vytvořeny potřebné podmínky, aby katedry mohly se stát skutečným centrem vojenskovědecké práce v naší armádě. A to zdaleka není jen otázka kvantitativního posílení kateder, ale především je to otázka účelné a efektivní organizace učebně výchovného procesu, odbourání přebujelých administrativních forem řízení a práce na našich vojenských vysokých školách vůbec, zkvalitnění další výchovy a dalšího růstu dnešních vědeckých pedagogických kádrů, je to i otázka vhodného zapojení diplomových a disertačních prací do plánů vědecké práce kateder atd.

Ani na úseku našich vojsk a štábů do procesu vědeckovýzkumné práce nebyl dosud realizován správně vytýčený požadavek maximálního využití praktických zkušeností našich vojsk. Nelze zajistit předpokládat, že by všichni naši velitelé a příslušníci štábů byli do procesu vědecké práce zapojujání osobním rozpracováváním mnohostránných písemných elaborátů; musíme však dosáhnout, aby velitele a štáby armád, divizí a útvarů se účastnili na shromažďování potřebných statistických údajů z bohaté praxe života vojsk, na zevšeobecňování vlastních zkušeností, na posuzování konečných i dílčích teoretických závěrů vědeckých pracovníků, na realizaci zkušeních a studijních cvičení a zaměstnání apod. Stejně tak je v možnostech i schopnostech našich štábů vědecky řešit vlastní problémy a otázky praktického života.

Konečně v oblasti vojenskovědecké práce bude nutné hlouběji promyslet i účinnější způsob přímého zapojení složek MNO a GŠ do řešení základních úkolů vojenskovědecké práce.

V oblasti společenských věd se v posledních letech vědeckovýzkumná práce stala jedním z prvoradých úkolů v celém systému řízení vojenského školství Hlavní poli-

tickou správou. Byla realizována řada opatření, která přispěla k vybudování a upevnění vědeckovýzkumné základny. Bylo zřízeno několik zvláštních vědeckovýzkumných pracovišť, která se postupně stávají centry výzkumu v jednotlivých směrech. Rovněž na společenskovědních katedrách VPA KG a VA AZ jsou vytvořeny podmínky, umožňující intenzivní zapojení pedagogických kádřů do kolektivů, řešících hlavní problémy vojenské politiky strany.

Vývoj a stav společenského vědního úseku byl ovlivněn řadou činitelů. Kádr teoretických pracovníků společenských věd je dosud, v důsledku opožděného rozvoje vysokého vojenského školství málo početný a vědecky méně zralý. Nedostatek potřebných školitelů vědeckých aspirantů pro vojenskopolitickou problematiku společenských věd, způsobil, že vědečtí aspiranti se převážně dosud věnovali obecné společenskovědní tematice. Této kádrové situaci je do určité míry poplatný i vývoj obsahu výzkumu společenských věd v armádě. I když práce v oblasti společenských věd v posledních dvou letech odráží již snahu, řešit vojenskopolitickou problematiku v celku, v obsahové náplni mají dosud charakter živelnosti.

Úkoly výzkumu byly stavěny po předmětech a nebyly při tom dostatečně hluboko ujasněny základní obsahové směry z hlediska perspektivních potřeb vojenské politiky strany. Úsilí pracovníků nebylo soustředěno na hlavní úkoly a nebyla zabezpečena ani potřebná koordinace mezi jednotlivými obory, jak uvnitř společenských věd, tak směrem k dalším styčným oblastem. Zvláště citelným nedostatkem byla dosud malá koordinovanost s oblastí vojenskovědní.

Letošní rok může a jistě i bude znamenat další podstatný rozvoj. Základním úkolem společenskovědní práce v armádě bude řešení otázek spjatých s vysokou bojovou pohotovostí armády, především s prohlubováním komunistické výchovy příslušníků armády a formulováním morálně politických a morálně bojových vlastností vojáků.

Na úseku technického rozvoje bylo dosaženo velmi dobrých výsledků v oblasti řešení motorizace armády. Řešení vývojových úkolů zde správně navazuje na kvalitní práci výzkumné etapy a vychází z rozboru technických a ekonomických možností našeho průmyslu. I když v tomto oboru vlastní výzkum a vývoj provádějí mimoarmádní složky, zbrojní závody apod., účast vojenských technických pracovníků a pracovišť, zejména správným takticko-technickým průzkumem a vytyčením takticko-technických požadavků, kladně usměrnila a ovlivnila celkové výsledky.

Neuspokojivé jsou výsledky výzkumu a vývoje dělostřelecké techniky, jež byly v posledních letech ovlivněny kvalitativními změnami výzbroje a děle trvajícím neujasněností základní linie organizace a výzbroje našeho dělostřelectva.

V letecké technice, kde v rámci unifikace výzbroje, základní vybavení přebíráme z SSSR a kde se v důsledku toho správně stále více zaměřujeme na řešení problémů doplňkové a zabezpečující techniky, dosáhli jsme řady dobrých výsledků.

Rovněž v oblasti spojení a elektroniky byla dosažena řada dobrých výsledků, což dokazují i vysoká státní vyznamenání, udělená pracovníkům našich vědeckovýzkumných pracovišť.

V posledních letech bylo dosaženo dobrých výsledků i na úseku ženíjní a chemické techniky.

Dosavadní výsledky technického rozvoje zřetelně ukazují, že správná orientace práce celé naší vědeckovýzkumné základny v této oblasti je závislá především na odpovídajícím provádění takticko-technického a ekonomického výzkumu.

V dosavadním takticko-technickém výzkumu je však právě rozhodující operační část zcela nedostatečná. Je třeba vytvořit potřebné podmínky, aby vojenskovědecká práce armády mohla se plně podílet jak na takticko-technickém výzkumu celých oborů a směrů, tak na takticko-technickém výzkumu jednotlivých objektů.

Při konečném hodnocení dosavadních výsledků vědecké práce v oblasti technických věd bude třeba provést podrobný rozbor efektivnosti i jednotlivých našich technických vědeckovýzkumných pracovišť a z výsledku rozboru popřípadě pak vyvodit i organizační a tabulkové důsledky.

Úsek lékařských věd v ČSLA dosáhl některých dobrých výsledků. Na úseku ochrany proti atomovým zbraním byla zejména rozpracována metodika diagnostiky a dosimetrie vnitřního zamoření radioaktivními látkami a na tomto základě byly zpřesněny léčebné postupy. Dále byly stanoveny na podkladě výsledků vědeckovýzkumných prací, přípustné dávky pro bojové organofosfáty při používání zamořené vody a zamořených potravin,

byl vypracován návrh na prozatímní ochranný prostředek proti nim a potvrzen jeho dobrý léčebný efekt.

I na ostatních úsecích výzkumu v oblasti lékařských věd bylo dosaženo dílčích výsledků, které budou uvedeny v letech 1962—1963 do praxe.

Závěrem k stručnému zhodnocení současného stavu vědeckovýzkumné práce v jednotlivých vědních oborech konstatuje s. ministr jako základní nedostatek vzájemnou odtrženost práce jednotlivých vědních oborů a tříštění kapacity naší vědeckovýzkumné základny na řadu mnohdy i podřadných problémů a úkolů.

Rovněž otázkám komplexnosti a kolektivnosti ve vědecké práci v ČSLA věnuje sou-druh ministr ve svém úvodním projevu značnou pozornost. Vychází ze zásady, že ná-ročnost, složitost a mnohostrannost úkolů vědeckovýzkumné práce, dané složitostí funkce armády v ozbrojeném boji, zcela jednoznačně vynucuje si komplexní a kolektiv-ní pojetí všech vědeckovýzkumných otázek.

Letos přistoupili jsme v naší armádě k vytyčení komplexních úkolů; to však ne-postačí; zásady komplexnosti ve vědecké práci nepostačí zabezpečit a prosadit jen při plánování úkolů, nýbrž, a to v daleko větší míře je nutno zabezpečit je a prosadit v procesu jejich řešení. Bude nutné zabezpečit především velmi těsnou spolupráci mezi všemi zúčastněnými vědními obory a za druhé, vytvářet k řešení i k posuzování kon-krétních, časově vymezených úkolů, pracovní kolektivy, složené podle potřeby z pra-covníků různých vědních oborů a různých specializací.

Komplexnost vědecké práce pak je velmi těsně spjata i s její kolektivností. Vytvá-ření pracovních kolektivů a pracovišť k řešení společného, složitého úkolu, vyžaduje podřízení osobní individuality potřebám celého kolektivu. Vedoucí pracovních kolektivů pak musí správně využívat individuálních schopností a předpokladů každého pracovníka a usměrňovat je k plnění vytyčeného společného úkolu.

Při této příležitosti považují za správné, seznámit čtenáře Vojenské myslí se zá-kladní strukturou „Výhledového plánu vědecké práce v ČSLA“, usměrňování v těchto dnech, na podkladě doporučení květnového a červnového zasedání předsednictva VR-MNO, soudruhem ministrem. Vědecká práce v naší armádě je nyní rozčleněna do šesti komplexních úkolů:

- I. „Hlavní problémy zvyšování obranyschopnosti státu“
- II. „Leninské principy ve výstavbě Čs. lidové armády a historická poučení z vojenské politiky strany“
- III. „Otázky připravenosti vojsk Čs. lidové armády a otázky velení v soudobém boji a operaci“
- IV. „Otázky bojové pohotovosti a bojové přípravy vojsk“
- V. „Imperialistická koalice NATO, její agresivní přípravy a tendence jejího vývoje“
- VI. „Ochrana proti zbráním hromadného ničení a boj s nimi“.

Tyto komplexní úkoly jsou k dnešnímu dni rozplánovány do stěžejních úkolů a každý stěžejní úkol do hlavních problémů. Většina úkolů pak již je rozplánována až do jednotlivých dílčích problémů, přidělena k řešení jednotlivým prvkům naší vědecko-výzkumné základny a mnohé jsou již z větší či menší části ve stadiu rozpracovanosti. Druhá část úkolů je rozplánována do dílčích problémů a v současné době je projedná-váno vyčlenění potřebné kapacity k jejich řešení.

Výhledový plán vědecké práce v ČSLA se svými komplexními úkoly musí stát zá-kladem, organizační směrnici, které je nutno podřídit i školení nových vědeckých pra-covníků.

Samozřejmě, že především musíme zabezpečovat přípravu a výchovu vědeckých kádrů pro ty vědní obory a pro ty specializace v nich, které mají zásadní význam a progresivní charakter při dalším zkvalitňování bojovosti našich ozbrojených sil. Jasně stanovené vědecké úkoly plánu umožňují také důsledně odstranit dosavadní školácké pojetí ve výchově vědeckých pracovníků.

Důležitým zdrojem přílivu nových sil ve vědecké kádrové základně musí se stát naše útvary a svazky. Bude správné zpracovat perspektivní plán výběru vědeckých pra-covníků z praxe a provést i nezbytná opatření k jejich urychlené přípravě různými for-mami, interní i externí aspiranturou, přímým zapojením do řešení vědeckovýzkumných úkolů, vědeckými stážemi apod.

Ze strany řídicích orgánů bude rovněž nutno věnovat zvýšenou pozornost i ma-teriální základně vědecké práce. Výhledový plán vědecké práce musí být i pro tento

úsek rozhodujícím kritériem. Na základě objektivního zhodnocení skutečných materiálních potřeb pro plnění vytyčených vědeckovýzkumných úkolů, musíme preferovat ta pracoviště, která plní rozhodující úkoly plánu a zároveň náročně hodnotit, jak efektivně se nám náklady, vynaložené na vědu, promítají ve zvyšování obranyschopnosti našich ozbrojených sil.

Plně chápeme rozhodující význam vědy pro obranyschopnost republiky a budeme věnovat i v armádě nemalé prostředky na její rozvoj, ale ostře budeme potírat jakoukoli neohospodárnost na tomto úseku. Naše finanční a materiální plány zabezpečení vědeckovýzkumné práce musí mít ještě jednu rubriku, v níž budeme pečlivě zapisovat dosažené výsledky a efektivnost využití prostředků, vynaložených na vědu.

Správné obsahové zaměření vědecké práce a její kádrové a materiální zabezpečení jsou velmi důležitými články řídicí práce; ovšem je třeba si uvědomit, že smysl vědecké práce se naplňuje teprve realizací jejích závěrů v praxi a v procesu dalšího rozvoje teoretického bádání. A právě v této oblasti zůstáváme dosud mnoho dlužni potřebám naší armády. Náročné řízení v průběhu plnění vědeckých úkolů musí zabezpečit včasné jejich dokončení, energické zavádění vědeckých závěrů do bojové a technické praxe i do politické přípravy, do učebně výchovného procesu ve školách i do práce našich zbrojních závodů pak je základní a společnou povinností všech velitelských i vědeckých kádrů naší armády.

Zásada účinnější pomoci praxi správným a včasným využitím výsledků vědeckovýzkumné práce vyžaduje i mnohem těsnější a nepřetržitý kontakt řídicích orgánů vedení naší armády s vědeckými pracovišti v procesu řešení vědeckých úkolů. Tento kontakt bude nyní dobře zabezpečen společnou účastí orgánů vedení a vědeckých pracovníků v kolegiích jednotlivých komplexních úkolů a v řadách stěžejních úkolů. Mnoho zde ovšem budet záviset i na těsnějším spojení vědeckých pracovníků s bezprostřední praxí vojsk a na účinné spolupráci vědeckých řešitelů úkolů při praktické realizaci výsledků jejich vědeckovýzkumné práce.

Ze závěrů a doporučení problémových komisí

V otázkách plánování úkolů vědecké práce v ČSLA je třeba vycházet ze zásadních strategických koncepcí soudobé války, řešených vědeckými pracovníky v SSSR, ze strategicko-operačních úkolů našich ozbrojených sil, vytyčených v rámci spojeného vedení armád Varšavské smlouvy, jakož i ze současných i výhledových potřeb výstavby čs. ozbrojených sil. Základní linii při vytyčování úkolů vědecké práce v armádě určuje při tom vojenská politika KSČ.

Plánování vědecké práce v armádě musí být dostatečně perspektivní, musí však zabezpečovat i naléhavé úkoly současné praxe; musí být komplexní, soustřeďovat koordinované úsilí všech vědních oborů na řešení nejzávažnějších problémů, zabezpečovat při tom i řešení základních otázek rozvoje jednotlivých vědních oborů a jejich specializací v armádě.

Plánování samozřejmě musí být i v souladu se současnými i perspektivními ekonomickými možnostmi našeho státu a s perspektivním zaměřením vědeckovýzkumné práce a technického rozvoje v ČSSR.

K zabezpečení realizace těchto zásad problémová komise doporučila zpracovávat dlouhodobý výhledový plán vědecké práce v armádě a pravidelné roční plány jeho postupné realizace.

Při rozpracovávání plánů doporučila komise využít metody „plánování shora“, spolu se vstřícným rozpracováváním požadavků na řešení vědeckovýzkumných problémů a otázek zdola. Při plánování a vytyčování obsahu nových komplexních a stěžejních úkolů plně využívat kolektivních orgánů komplexního plánu. Komplexní úkoly, postupně rozplánované až do jednotlivých dílčích problémů, projednávat s příslušnými náčelníky druhů vojsk a odborných složek MNO. Celkové návrhy takto rozplánovaných komplexních úkolů projednávat vědeckou radou MNO.

K problematice součinnosti ve vědecké práci v armádě komise doporučuje navrhnout GŠ Sovětské armády řešit koordinaci v plánování a řízení vědeckovýzkumných úkolů v armádách států Varšavské smlouvy. V současné situaci pak zabezpečit soustavou konzultací příslušných orgánů generálního štábu ČSLA s generálním štábem Sovětské armády a s generálními štáby ostatních armád států Varšavské smlouvy.

V rámci našich ozbrojených sil pak je bezpodmínečně třeba zabezpečit účelnou koordinaci mezi všemi vědními obory a vyčlenit pro to náčelníku generálního štábu

potřebný orgán. Rovněž spolupráci a koordinaci vědeckovýzkumné práce mezi armádami a mimoarmádními orgány je třeba zkvalitnit; jeden ze způsobů realizace tohoto požadavku vidět ve vhodném, účelném zapojení příslušníků vojenské vědecké základny do celostátních, mimoarmádních orgánů plánování a řízení vědeckovýzkumné práce v ČSSR.

Práci a činnost informačních středisek v ČSLA koordinovat náčelníkem generálního štábu; bezprostřední řízení, kádrové a materiální zabezpečení jejich činnosti provádět odpovídajícími ústředními velitelskými orgány.

K tomu, aby VA AZ mohla se stát skutečným centrem vědecké práce v odpovídajících vědních oborech a jejich specializacích, komise doporučila vedení armády soustředit řízení pak vědecké tak pedagogické činnosti akademie u jednoho ústředního orgánu a sice u generálního štábu a zajistit trvalou dostupnost perspektivních materiálů sovětské vojenské vědy pro potřeby vědeckých pracovníků akademie.

Na podkladě přípravných materiálů konference, diskuse sekcí i práce problémové komise, doporučuje se realizovat plánování, koordinaci a řízení vědecké práce v armádě těmito orgány:

1. Velitelskými orgány ČSLA, jako rozhodujícími orgány v otázkách vytváření úkolů, zabezpečování rozvoje vědecké základny, jakož i využití výsledků vědecké práce. Jejich poradními orgány jsou vědecká rada MNO a její sekce, vědecké rady náčelníků druhů vojsk a složek MNO a vědecké rady velitelů armád a vojenských škol. Jako výkonné orgány doporučuje komise jednotlivým velitelským orgánům a složkám včlenit si pracovníky, ať tabulkově, či jen zdvojením funkcí, kteří budou určeni k řízení vědecké práce v oboru působnosti svého náčelníka.

2. Kolegia komplexních úkolů a rady stěžejních úkolů organizovat jako řídicí kolektivy, v čele s vedoucími jednotlivých komplexních stěžejních úkolů, s povinností řídit pak rozplánování, tak vlastní proces vědeckovýzkumné práce příslušných pracovišť, vyhodnocovat dílčí závěry a navrhnout a organizovat potřebná opatření k realizaci výsledků práce.

Pro koordinaci vědecké práce v ČSLA doporučuje komise vytvořit náčelníku generálního štábu odpovídající pracovní orgán. Jako nejvýhodnější variantu doporučuje komise rozšířit působnost dosavadního vojenskovědeckého oddělení OS/GŠ a vytvořit z něho „Oddělení pro koordinaci vědecké práce a řízení vojenskovědecké práce v ČSLA“.

Na druhých vojsk, na složkách MNO a u armád doporučuje komise určit z vedoucích funkcionářů orgány, soustřeďující ve svých rukou řízení a rozvoj vědecké práce v problematice velitelské kompetence příslušného velitele, či náčelníka.

V závěru pak komise doporučila revizi a potřebné doplnění platných statutů vědeckých rad a funkčních povinností orgánů, určených k řízení vědecké práce. Obdobně upravit všechny předpisy a nařízení o vědecké práci a uvést je tak v soulad s novými zásadami organizace, plánování a řízení vědecké práce.

*

K zabezpečení dalšího rozvoje vědeckovýzkumné základny doporučila druhá problémová komise přijmout tato opatření:

Podstatně rozšířit a urychleně vybudovat vědeckovýzkumnou základnu co do počtu i kvality pracovníků, především v oboru vojenskovědecké práce a v perspektivních vědních oborech. Tím dosáhnout i toho, aby výsledky vojenskovědecké práce mohly s předstihem a daleko konkrétněji a hlouběji ovlivňovat zaměření vědecké a výzkumné práce společenských, technických a lékařských věd v naší armádě.

Komise dále doporučila shodně koncentrovat vědecké a odborné pracovníky i různých vědních oborů pro vytváření stálých komplexních vědeckovýzkumných pracovišť, která by řešila s civilním sektorem a s odborníky druhých států Varšavské smlouvy zadané úkoly. Při tom je nutné zabezpečit větší stabilizaci vědeckých pracovníků, jak na speciálních pracovištích, tak na katedrách našich vysokých vojenských škol.

Pro řešení drobnějších úkolů je i nadále účelné rozšiřovat a zkvalitňovat vědeckovýzkumnou základnu dočasným včlenováním příslušníků vojsk, štábů, generálního štábu a ministerstva národní obrany a organizováním detašovaných pracovišť.

Vědeckovýzkumná pracoviště v oboru technických věd je třeba doplnit pracovníky operačně taktického zaměření.

Nepříznivou současnou vnitřní strukturu vědeckých pracovišť je třeba upravit zvýšením počtu pomocných vědeckých sil (laborantů, administrativních pracovníků, řemeslníků atd.).

Materiální základnu všech pracovišť je třeba průběžně doplňovat a modernizovat.

Podíl vědeckovýzkumné práce v činnosti vědecko-pedagogických kádrů vysokých vojenských škol je třeba zvýšit na 35 %. K tomu provést potřebná organizační a kádrová opatření.

V oblasti vojenskovědecké práce doporučuje se vytvářet u MNO k řešení závažných vědeckých úkolů výzkumná pracoviště, nebo vědecké kolektivy, mezi nimi v současné době vědeckovýzkumné pracoviště generálního štábu k řešení otázek strategie a hlavních problémů zvyšování obranyschopnosti státu.

Na VA AZ vytvářet při katedrách dočasné vědecké kolektivy z příslušníků kateder, štábů a podle potřeby i z pracovníků jiných vědních oborů, k řešení dílčích vědeckovýzkumných úkolů. Při fakultách a akademiích zřizovat podle potřeby, dočasná, nebo i trvalá vědeckovýzkumná pracoviště k řešení hlavních vědeckých problémů.

Pokud jde o formu a rozsah zapojení štábů a vojsk do vojenskovědecké práce diskuse potvrdila, že štábům svazů, svazků a útvarů nelze zadávat vědeckovýzkumné úkoly, zejména základního výzkumu, nesouvisejícího s jejich úkoly v operační, bojové a politické přípravě. Štáby a vojska mohou však být svými zkušenostmi, praxí a přímým uplatňováním výsledků vědecké práce významným zdrojem a pomocníkem ve vědecké práci.

K zabezpečení dalšího rozvoje vědeckovýzkumné práce ve vojscích doporučuje se vyčlenit v rámci tabulkových počtů armád alespoň dva důstojníky pro řízení a organizování vědeckovýzkumné práce ve vojscích tak, jako je tomu v Sovětské armádě. U štábu svazku vyčlenit pro tento úkol jednoho důstojníka. V těchto důstojnících nevidět jen administrátory, ale pracovníky, kteří řídí a organizují vědeckovýzkumnou práci a sami se jí aktivně zúčastňují.

Pokud jde o otázku vědeckovýzkumné základny v oblasti společenských věd, byl v diskusi vyjádřen souhlas s tím, že stávající základna je s to splnit úkoly stanovené perspektivním plánem vědecké práce.

Pokud jde o její další rozvoj, její případné rozšiřování by mělo jít především cestou rozvoje existujících vědeckovýzkumných pracovišť a zlepšováním podmínek pro vědeckou práci na katedrách. V současné době je nutno zaměřit se především na zefektivnění práce dnešní vědeckovýzkumné základny, zejména cestou urychleného zvyšování úrovně kvalifikace vědeckých kádrů.

V zájmu posílení kolektivnosti ve vědecké práci doporučuje se zapojovat do vědecké práce příslušníky kateder nejen jako jednotlivce, ale zadávat, podle možnosti, jednotlivým katedrám jako celkům řešení určitého širšího problému. V oboru technických věd potvrzuje jednání konference správnost linie vytvoření vědeckovýzkumných pracovišť a náplně jejich činnosti. Tento systém vědeckovýzkumných pracovišť je v dalším třeba rozvíjet tak, aby byla zabezpečena úzká návaznost na civilní výzkumnou, vývojovou a výrobní základnu na těch úsecích rozvoje vojenské techniky, kde vývoj i výroba budou prováděny převážně v ČSSR, nebo, kde jsou předpoklady pro účinnou mezinárodní spolupráci.

V těch oblastech pak, kde pro specifický vojenský charakter technických úkolů je nutno řešit je pouze silami a prostředky ČSLA, nebo kde výroba je malosériová, či dokonce má kusový charakter, bude rovněž nutno stávající vědeckovýzkumnou základnu dále rozvíjet a zabezpečovat vývoj i výrobu přímo armádou na základě vlastního výzkumu.

Zvýšenou pozornost bude třeba věnovat vědeckovýzkumné činnosti při řešení problematiky exploatace a oprav vojenské techniky, zejména v polních podmínkách.

Konference dospěla k závěru, že stávající vědeckovýzkumná základna pro řešení technických otázek dosáhla v průměru vyhovující kádrové i materiální úrovně. V dalším je však třeba dosáhnout, aby byly sloučeny její síly a prostředky ke splnění úkolů v kratších termínech, zaručujících soudobost i perspektivnost vyvíjené techniky.

Pro zajištění dostatečného předstihu techniky, vyvíjené pro potřeby ČSLA, doporučuje se co nejúžší součinnost s vědeckými kádry vojenskovědeckých směrů.

Ukazuje se, že by bylo výhodné spojit operační a technické vědeckovýzkumné kádry na společných pracovištích, zejména v základních oblastech, jako jsou raketová technika, automatizace, motorizace, OPZH apod.

Na úseku lékařských věd je potřebný rozvoj vědeckovýzkumné základny po kádrové stránce řešen schválenými již opatřeními, zabezpečujícími postupný kvantitativní růst do roku 1970 na 140 % letošních počtů.

Ovšem ani v případě plné realizace tohoto růstu nebude moci vojenská vědeckovýzkumná základna lékařského vědního oboru zabezpečit pokrytí veškeré vědecké potřeby. Musí se soustředit především na ty úkoly, které pro svou povahu nemohou být řešeny žádným vědeckovýzkumným pracovištěm civilním. Bude proto nutno, v daleko širší míře než dosud, zapojit výzkumná pracoviště civilního sektoru do řešení široké problematiky vojenského zdravotnictví, zejména v otázkách OPZH.

Styk vojenských vědeckovýzkumných pracovišť z oboru lékařských věd s civilními výzkumnými ústavami je zajištěn dobře; jednak tím, že 80 % výzkumných úkolů, řešených vojenskými pracovišti je zahrnuto do státního plánu ČSAV a jednak tím, že několik desítek vojenských odborníků je zapojeno do problémových komisí ministerstva zdravotnictví a školství. Tento styk bude nutno i v budoucnosti dále rozšiřovat.

Komise k otázkám rozvoje vědeckovýzkumné základny v ČSLA ve svém jednání posoudila i problematiku vojenské informační služby a doporučuje, jako jeden z důležitých předpokladů zkvalitnění vědecké práce řešit i prohloubení a rozšíření systému vědeckých informací, bibliografické, zpravodajské a propagační služby.

Vědecká informační služba musí zabezpečit potřebnou informovanost jednotlivých vědeckovýzkumných pracovišť všech vědních oborů i druhů vojsk ČSLA, podílejících se na řešení problematiky komplexních úkolů. Koordinaci doporučuje komise provádět příslušným orgánem generálního štábu.

Z doporučení problémové komise k otázkám výchovy vědeckých kádrů je třeba podtrhnout závěr, že armáda jako nedílná a organická součást socialistické a komunistické společnosti, potřebuje pro řešení složitých vědeckovýzkumných otázek všestranně připravené a způsobilé pracovníky, vysokých kvalit, jak odborných, tak politických a charakterových.

Proces vědecké výchovy musí tedy zahrnovat i soustavné prohlubování politických kvalit a znalostí, jakož i charakterových a morálních vlastností připravovaných kádrů.

Právo školení mají v podstatě jen katedry vysokých vojenských škol; komise navrhuje rozšířit toto právo i na některé vybrané vojenské ústavy. Hlavní cílem výchovy vědeckých kádrů vidět ve školitelích, které přednostně vybírat z počtu vědeckopedagogického sboru, při čemž zabezpečovat jejich trvalý vědecký růst. Pro externí aspiranty, podle potřeby jmenovat vedlejší školitele z jejich mateřských pracovišť.

Pokud v některých oborech nebudou k dispozici vhodní školitelé, využít možnost školení v SSSR, popřípadě v ostatních socialistických státech. V oblasti společenských věd překonat odtrženost od praxe.

Komise doporučuje rozpracovávat plán přípravy vědeckých kádrů jako nedílnou součást plánu vědecké práce v ČSLA.

Jako nesprávnou praxi je třeba hodnotit zařazování kandidátů věd na různá velitelsko-organizační místa, kde jen ve zcela ojedinělých případech mají zařazení kandidáti reálnou možnost soustavněji vědecky pracovat. Na těch funkcích pak, kde je předepsána mimo jiné předpoklady také kandidatura věd, musí být zajištěny podmínky pro maximální využití schopností kandidátů.

Problémová komise k metodologii vědeckovýzkumné práce soustředila svou pozornost na stanovení klíčových problémů metod, jejichž řešení je nutné v příštím období, aby byla zvýšena úroveň, efektivnost a správná proporcionalita vědecké práce v armádě. Vycházela při tom z potřeby řešení v podstatě tří okruhů vnitřně spjatých problémů:

materialistické dialektiky, specifických metod jednotlivých vědních oborů a metody vlastní techniky vědecké práce při řešení jednotlivých vědeckých úkolů.

V oblasti obecných metod, vztahujících se k světovým názorovým otázkám je třeba rozpracovat systematické rozvíjení vztahů filozofie a speciálních vědních oborů.

Stupeň rozpracování metodologie jednotlivých vědních disciplín je různý: v přírodních a technických vědách jsou zásady vlastních metod vědeckého zkoumání v pod-

statě ujasněny. Ve společenských vědách a zejména ve vojenské vědě bude však nutno ujasnit především základní specifické metody vědeckovýzkumné práce.

V okruhu vlastních metod (pracovních technik) při řešení konkrétních vědních úkolů je nutné řešit metodiku tvorby a řízení optimálních vědeckých kolektivů, systematicky zobecňovat základní metodické směrnice pro stanovení optimálního rozsahu studijní, experimentální, zobecňující a ověřující činnosti, zabývat se metodikou rozboru spolehlivosti závěrů jak po stránce teoretické, tak cestou zkušebních cvičení, vojenských zkoušek, ověřovacích sérií atd.

V současné době pak je mimořádně důležité propracovat metodiku řízení činnosti a vlastní činnosti informační služby a účelného využití informačních středisek pro potřeby vědeckovýzkumné činnosti.

Komise proto doporučuje vytvořit pracovní kolektiv, složený z pracovníků všech vědních oblastí v armádě, pro vědecké řešení základních metodologických problémů vědecké práce v armádě s důrazem na vojenskovědní oblast; vybudovat systém metodologických seminářů vědeckovýzkumných pracovníků, zaměřených na řešení problémů jednotlivých vědních oblastí.

Při řešení problematiky metodologie vědecké práce v ČSLA plně využívat bohatých zkušeností civilních vědeckovýzkumných pracovišť našeho státu. Dosáhnout i v otázkách metodologie koordinace práce, především s pracovišti v SSSR a ostatních socialistických státech.

V závěrečném projevu konstatoval soudruh ministr, že průběh diskuse ve všech orgánech konference potvrdil správnost zásadní koncepce, vyjádřené v přípravných materiálech konference.

Již příprava konference, do které byly zapojeny celé kolektivy, složené jak z příslušníků řídicích orgánů, tak z příslušníků našich vysokých škol a vědeckovýzkumných pracovišť, byla tvořivým příspěvkem k ujasnění základních otázek problematiky, způsobů a cest, které nám mají pomoci postavit vědeckovýzkumnou práci v armádě na to místo, které jí přísluší.

Příprava a průběh konference přispěly pak k zainteresování širokých kolektivů našich vědeckovýzkumných i velitelských kádřů na řešení závažných úkolů dalšího rozvoje vědecké práce v naší armádě. Tím naše konference plnila i další závažný úkol popularizace vědecké práce a ujasnění jejího významu v životě našich vojsk. Naše konference umožnila i konfrontaci názorů na základní otázky dalšího rozvoje vědecké práce pracovníkům všech vědních oborů a velitelských kádřů. Vzájemná výměna zkušeností vytvořila podmínky pro využití kladných poznatků jednotlivých vědních oborů ostatními obory.

Výrazným rysem konference je dosažení jednotného názoru účastníků konference na nezbytnost soustředění všech sil naší vědeckovýzkumné základny na komplexní řešení základních otázek dalšího zvyšování bojeschopnosti našich vojsk a obranyschopnosti státu. Průběh konference potvrdil i správnost našeho současného přístupu k rozpracování výhledového plánu komplexních úkolů k vytvoření kolegií komplexních úkolů a rad stěžejních úkolů, jakož i správnost požadavku přizpůsobit novým principům i strukturu a funkci náplň práce řídicích orgánů.

Průběh konference však současně ukázal, že bude třeba ještě mnoho drobné a úsilovné práce k tomu, aby správné zásady plně pronikly do praxe všech řídicích orgánů.

V oblasti dobudování a zkvalitnění vědeckovýzkumné základny konference ukázala, že zásady, vytyčené ÚV naší strany pro úkoly vědy při budování vyspělé socialistické společnosti, jsou závazné i pro vědeckou práci v armádě. Stává-li se dnes věda v životě naší společnosti bezprostřední výrobní silou, musí se v armádě stát bezprostředním činitelem branného potenciálu našeho státu.

Vědeckovýzkumnou základnu bude třeba dobudovat podle vytyčených výhledových úkolů, především v perspektivních oborech dalšího vědeckého a technického rozvoje. Z diskuse ve všech sekcích vyplynuly zvýšené požadavky na základnu vojenskovědecké práce, rozvoji, které budeme muset věnovat zvláštní pozornost. Opatření zásadního rázu pak bude třeba uskutečnit zejména na VA AZ, aby její katedry mohly splnit funkci středisek vědecké a vědeckometodické práce, podle svých specializací.

Konference potvrdila i nezbytnost správného začlenění našich velitelů a štábů do procesu vědeckovýzkumné práce. Právě praktické zkušenosti našich vojsk jsou bohatým zdrojem tvořivé práce a jsou i základním kritériem praktické použitelnosti našich teoretických závěrů. Větší pozornost bude nutno věnovat u našich svazů, svazků i útvarů zkušebním cvičením, zejména pak vytyčováním jejich úkolů a cílů.

Soudruh ministr vyzval všechny účastníky konference, aby právě oni se stali předními bojovníky při plnění úkolu — učinit vědeckou práci v armádě mohutným nástrojem posilování bezpečnosti a obranyschopnosti naší vlasti a uložil řídícím orgánům zabezpečit podrobné vyhodnocení všech materiálů konference a zpracování konkrétních návrhů k realizaci závěrů konference pro velení armády.

Vědecká práce na VA AZ

Generálporučík Ladislav Kolovratník

V soudbojových podmínkách ozbrojeného zápasu význam teorie, která správně předvídá objektivní vývoj zákonů budoucí možné války, je nesmírně důležitý. Minulé války byly zpravidla zahajovány na základě teoretických poznatků, které byly odrazem praxe ke konci předcházející války. Tyto poznatky pak byly v procesu ozbrojeného zápasu korigovány víceméně živelně podle požadavků praxe. Poměrná vleklost válek minulosti umožňovala tyto změny bez přímého ohrožení konečného výsledku ozbrojeného zápasu. Naproti tomu nová a stále ničivější válečná technika umožňuje dosáhnout rozhodujících výsledků ve velmi krátké době. Proto tak na významu nabývá již samo počáteční období války, kdy první hromadné úderů mohou do značné míry určit celý další průběh války.

Charakter příští možné války tedy jen podtrhuje význam teorie, která se tak kromě jiných podmínek stává jedním z důležitých faktorů vítězství. V rozvíjení této teorie důležitou úlohu hraje i VA AZ, jako středisko vědecké práce v naší armádě. VA AZ představuje kapacitní vědeckou základnu, reprezentovanou jednak početnými a kvalifikovanými kádry různé specializace a jednak dosti dobře fundovaným materiálním a technickým vybavením. Tím jsou vytvořeny objektivní možnosti k tomu, aby VA AZ uplatnila své vedoucí postavení v oblasti vojenských věd a z vojenského hlediska také v oblasti věd vojenskotechnických. Využití těchto možností, jejich přeměna ve skutečnost však závisí na řadě dalších podmínek, jako je např. vzájemný vztah mezi vědeckou a pedagogickou prací, kvalita vědeckých kádřů, a také na úrovni organizace, plánování a řízení vědecké práce.

Cílem plánování vědecké práce na VA AZ je dosáhnout toho, aby se VA AZ na vědeckém poli stala platným pomocníkem při upevňování obranyschopnosti země a významným činitelem technického pokroku, kulturního a ideologického rozvoje. Plánování vědecké práce na VA AZ musí zabezpečit soustředění sil na úkoly, které mají rozhodující význam pro zvýšení připravenosti vojsk k obraně země. Smyslem plánování vědecké práce na VA AZ je dále zabezpečit interní i externí součinnost různých pracovišť a dosáhnout tak koordinovanosti a kolektivnosti při řešení vědeckých úkolů, jež jsou jedněmi ze základních předpokladů vysoké úrovně a efektivnosti vědecké práce. Plánování je dále zaměřeno na vytvoření potřebného předstihu vědy před potřebami vojsk, jakož i na zabezpečení hladkého převádění získaných teoretických poznatků do praxe.

Plánování vědecké práce vychází z vědecké analýzy objektivních procesů ve vývoji příslušné vědní oblasti a na základě této analýzy pak usměrňuje úsilí vědeckých pracovníků na společensky nejvýznamnější úkoly. Přeneseno do vojenské terminologie to znamená určit směr hlavního úderu ve vědecké práci a soustředit na tento směr potřebné síly a prostředky.

Realnost plánování ve vědě spočívá v tom, do jaké míry jsou plánující orgány schopny postihnout směry vývoje poznání v jednotlivých vědních oblastech. Z toho vyplývá, že plánování vědecké práce není záležitostí administrativní, ale že je nezbytné, aby se na něm podílel celý kolektiv vědeckých pracovníků. Není pochyb o tom, že v souladu s růstem významu a podílu vědy na životě společnosti bude třeba věnovat větší pozornost metodám plánování vědec-